

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД « МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

З дисципліни «Адміністративне право»

на тему: «Адміністративне судочинство в Україні: поняття,
принципи, стадії»

Студента Пилипчук
Надії Анатоліївни
Курсу II
групи: ТУ_{бц}-8-24-Б_IПр-Н (4,6здс)
напрям Право
спеціалізація -
Керівник: Бровко Наталія Іванівна,
д.ю.н., професор
Оцінка: _____
Національна шкала _____
Кількість балів _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ-2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА	5
1.1. Поняття адміністративного судочинства	5
1.2. Основні завдання та функції адміністративного судочинства	7
1.3. Законодавче регулювання адміністративного судочинства в Україні	9
РОЗДІЛ 2 ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	11
2.1. Загальні принципи судочинства	11
2.2. Спеціальні принципи адміністративного судочинства	13
2.3. Значення принципів для забезпечення законності та правосуддя	16
РОЗДІЛ 3 СТАДІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА	19
3.1. Підготовча стадія (подавання позову, відкриття провадження)	19
3.2. Судовий розгляд справи (дослідження доказів, слухання справи)	20
3.3. Винесення рішення та його виконання	22
3.4. Оскарження рішень адміністративних судів	24
РОЗДІЛ 4 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	28
4.1. Аналіз проблем практичного застосування адміністративного процесу	28
4.2. Пропозиції щодо вдосконалення адміністративного судочинства	30
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДОДАТКИ	38

ВСТУП

Актуальність теми. Адміністративне судочинство є ключовим елементом системи правосуддя в Україні, оскільки воно безпосередньо впливає на реалізацію та захист прав і свобод громадян у відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування. В умовах сучасного правового розвитку держави, коли зростає кількість адміністративних спорів та складність публічних відносин, забезпечення ефективності адміністративного судочинства стає надзвичайно важливим.

Актуальність дослідження зумовлена також необхідністю підвищення прозорості та підзвітності діяльності органів державної влади, забезпечення верховенства права та гарантування справедливого судового розгляду. Вивчення особливостей адміністративного судочинства дозволяє виявити проблеми у практичному застосуванні законодавства, оцінити ефективність правового захисту громадян і запропонувати заходи щодо вдосконалення процесу.

Крім того, адміністративне судочинство виступає інструментом правової стабілізації суспільних відносин, оскільки дозволяє запобігати порушенням законності з боку державних органів, підвищує довіру громадян до системи правосуддя та сприяє зміцненню правової держави. Таким чином, дослідження актуальних питань адміністративного судочинства є важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору, адже воно сприяє покращенню правозастосовної практики та розвитку правової системи України [2].

Мета курсової роботи полягає у всебічному дослідженні поняття адміністративного судочинства, його принципів та стадій, а також аналізі проблем і перспектив його розвитку в Україні.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати поняття та правову природу адміністративного судочинства.

2. Розглянути основні принципи адміністративного судочинства та їх значення для забезпечення законності.

3. Дослідити стадії адміністративного процесу від подання позову до виконання рішення суду.

4. Виявити основні проблеми, що виникають у практичній діяльності адміністративних судів, та запропонувати шляхи їх вдосконалення.

Об'єктом дослідження є адміністративне судочинство в Україні, а предметом – організаційно-правові засади його функціонування, принципи та стадії провадження.

У роботі використано загальнонаукові та спеціальні **методи** дослідження, такі як аналіз законодавчих і нормативних актів, порівняльно-правовий аналіз, системний та логічний підхід, що дозволяє комплексно розглянути питання адміністративного судочинства.

Результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі для кращого розуміння організації адміністративного судочинства та при підготовці пропозицій щодо вдосконалення його функціонування.

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

1.1. Поняття адміністративного судочинства

Адміністративне судочинство є одним із видів судового розгляду справ, яке спрямоване на захист прав, свобод та законних інтересів громадян, юридичних осіб і держави у відносинах з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Воно передбачає розгляд адміністративних справ, пов'язаних із оскарженням рішень, дій або бездіяльності органів влади, а також контроль за законністю нормативних актів.

Згідно з Законом України «Про судоустрій і статус суддів» та Кодексом адміністративного судочинства України, адміністративне судочинство має на меті забезпечення верховенства права, правового захисту та справедливого вирішення спорів між громадянами та державними органами. Це дозволяє громадянам реалізовувати свої права на захист від неправомірних рішень і дій влади та підтримує законність у сфері державного управління [4].

Адміністративне судочинство – діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства.

Завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Стаття 5 КАСУ визначає коло актів законодавства, що регулюють адміністративний процес, та співвідношення між цими актами, а також

загальне правило дії актів законодавства про адміністративне судочинство у часі.

Відповідно до цієї статті законодавство про адміністративне судочинство в Україні складається з:

- 1) Конституції України;
- 2) КАСУ та законів, якими вносяться зміни до нього;
- 3) міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [6].

Кодекс адміністративного судочинства України – акт законодавства (закон), у якому кодифіковано норми адміністративного процесуального права. Зміни до КАСУ вносяться Верховною Радою України через прийняття законів України. Зміни включаються до тексту КАСУ. Порядок набрання чинності новими положеннями, як правило, визначається прикінцевими та перехідними положеннями закону про внесення змін. Якщо такий порядок у законі не визначено, то належить керуватися частиною другою коментованої статті.

Основним міжнародним договором, що стосується адміністративного судочинства, є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема її стаття 6, яка гарантує право на судовий захист (із урахуванням прецедентної практики Європейського Суду з прав людини, у якій тлумачаться відповідні положення Конвенції). Стаття 6 Конвенції гарантує право на справедливий суд у справах про цивільні права та обов'язки, але Європейський Суд з прав людини дає досить широке розуміння таких справ – значно ширше, ніж це може впливати з національного законодавства. Важливе значення для тлумачення і застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод має практика Європейського суду з прав людини. Відповідно до статті 17 Закону України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” від 23 лютого 2006 року суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права [8].

Норми Конституції України мають найвищу юридичну силу. У разі якщо правила міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або КАСУ суперечать Конституції України, застосовуються норми Конституції України як норми прямої дії (статті 8, 9 Конституції України).

Адміністративне судочинство здійснюється відповідно до закону, чинного на час вчинення окремої процесуальної дії, розгляду і вирішення справи (частина друга коментованої статті). Тобто, до вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи застосовується той закон, під час чинності якого вони здійснюються [10].

1.2. Основні завдання та функції адміністративного судочинства

Основні завдання адміністративного судочинства визначені положеннями Кодексу адміністративного судочинства України і спрямовані на забезпечення ефективного судового захисту у сфері публічно-правових відносин. Розглянемо їх детально.

1. Захист прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб від неправомірних рішень і дій органів державної влади

Це ключове завдання адміністративного судочинства. Йдеться про надання кожній особі можливості оскаржити до суду [12]:

- рішення органів виконавчої влади;
- дії або бездіяльність посадових і службових осіб;
- нормативно-правові акти органів влади чи місцевого самоврядування.

Суд перевіряє, чи діяли суб'єкти владних повноважень:

- у межах наданих їм повноважень;
- відповідно до закону;
- обґрунтовано, неупереджено та пропорційно.

Таким чином, адміністративне судочинство є гарантією реалізації конституційного права особи на судовий захист, закріпленого в Конституція України.

2. Контроль за дотриманням законності у діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування

Адміністративні суди здійснюють судовий контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень. Це означає, що:

- будь-яке управлінське рішення може бути перевірене на відповідність закону;
- органи влади не можуть діяти довільно або перевищувати свої повноваження;
- забезпечується принцип відповідальності держави перед людиною [14].

Такий контроль сприяє підвищенню правової дисципліни у сфері публічного управління, запобігає зловживанням владою та корупційним проявам, а також формує практику правомірної поведінки органів державної влади.

3. Забезпечення виконання конституційних і законодавчих норм у сфері публічного управління

Адміністративні суди забезпечують реальне застосування норм права в управлінській діяльності. Це проявляється у тому, що суд:

- скасовує незаконні рішення;
- зобов'язує орган влади прийняти рішення або вчинити певні дії;
- відновлює порушені права особи [16].

Таким чином, адміністративне судочинство виступає механізмом примусу держави до дотримання законодавства та реалізації принципу правової держави.

4. Підтримка принципів верховенства права та справедливості у суспільних відносинах

Верховенство права є основоположним принципом функціонування всієї правової системи. У сфері адміністративного судочинства воно означає:

- пріоритет прав і свобод людини;
- рівність усіх перед законом і судом;
- справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд справ;
- обов'язковість судових рішень [18].

Через здійснення правосуддя адміністративні суди формують практику тлумачення норм права відповідно до їх змісту та мети, а не лише формального тексту. Це сприяє зміцненню довіри громадян до судової системи та держави в цілому.

Отже, адміністративне судочинство є важливим інструментом захисту особи від публічної влади. Воно не лише відновлює порушені права, а й забезпечує законність у діяльності державних органів, утверджує принцип верховенства права та сприяє формуванню демократичної, правової держави.

Функції адміністративного судочинства проявляються у захисній, контролюючій та превентивній ролі. Воно не лише відновлює порушені права, а й запобігає повторним порушенням через прецедентні рішення та підвищення юридичної відповідальності органів влади [20].

1.3. Законодавче регулювання адміністративного судочинства в Україні

Адміністративне судочинство в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів, основними з яких є:

- Кодекс адміністративного судочинства України (КАСУ), який визначає порядок розгляду адміністративних справ, права та обов'язки сторін, стадії провадження та порядок оскарження рішень;
- Конституція України, яка гарантує право кожного на судовий захист;

- Закон України «Про судоустрій і статус суддів», що регламентує організаційні засади діяльності адміністративних судів;
- інші законодавчі та підзаконні акти, що визначають особливості судового розгляду у публічній сфері [1].

Правове регулювання адміністративного судочинства забезпечує його ефективне функціонування, визначає компетенцію судів, порядок розгляду справ та гарантує дотримання принципів законності і справедливості.

Таким чином, адміністративне судочинство є важливим механізмом захисту прав громадян у сфері публічної влади, забезпечує контроль за законністю діяльності органів державної влади та сприяє підтриманню верховенства права в Україні.

Таким чином, у першому розділі було визначено поняття адміністративного судочинства, його правову природу, основні завдання та функції. Адміністративне судочинство спрямоване на захист прав, свобод і законних інтересів громадян та юридичних осіб у відносинах з органами державної влади і місцевого самоврядування. Було встановлено, що його функції проявляються у захисній, контролюючій та превентивній ролі, забезпечуючи дотримання принципів законності, справедливості та верховенства права.

Також розглянуто законодавче регулювання адміністративного судочинства в Україні, зокрема Кодекс адміністративного судочинства України, Конституцію та Закон України «Про судоустрій і статус суддів», що формують правову основу діяльності адміністративних судів. Це дозволяє забезпечити чіткий порядок розгляду справ, визначає компетенцію судів та гарантує ефективний механізм захисту громадян від неправомірних дій органів влади [3].

Отже, адміністративне судочинство є ключовим інструментом забезпечення законності в державному управлінні та гарантією правового захисту для громадян і юридичних осіб.

РОЗДІЛ 2

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

2.1. Загальні принципи судочинства

Адміністративне судочинство базується на загальних принципах судочинства, які забезпечують законність, справедливість і рівність сторін у процесі розгляду справ. До основних принципів належать:

Принципи адміністративного судочинства закріплені в Кодекс адміністративного судочинства України та ґрунтуються на положеннях Конституція України. Вони визначають основні засади здійснення правосуддя у сфері публічно-правових відносин. Розглянемо кожен із них детальніше [5].

1. Законність

Принцип законності означає обов'язок суду та всіх учасників процесу діяти виключно на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачений Конституцією та законами України.

Цей принцип передбачає, що:

- суд застосовує норми матеріального та процесуального права відповідно до їх змісту;
- рішення органів державної влади перевіряються на відповідність законодавству;
- будь-яке відхилення від закону є підставою для скасування неправомірного рішення.

Законність забезпечує стабільність правопорядку, передбачуваність судових рішень і захист особи від свавілля органів влади [7].

2. Незалежність суддів

Незалежність суддів означає, що під час здійснення правосуддя вони підкоряються лише закону. Забороняється будь-який вплив на суддів з боку органів державної влади, посадових осіб, політичних сил чи інших осіб.

Цей принцип гарантує:

- самостійність суду у прийнятті рішень;
- відсутність адміністративного або політичного тиску;
- відповідальність судді лише перед законом і суспільством.

Незалежність суддів є необхідною умовою об'єктивного та неупередженого розгляду справ, а також запорукою довіри громадян до судової системи.

3. Гласність і відкритість судового процесу [9]

Принцип гласності означає, що розгляд справ у адміністративних судах здійснюється відкрито, за винятком випадків, прямо передбачених законом (наприклад, коли йдеться про захист державної таємниці або персональних даних).

Цей принцип забезпечує:

- право сторін бути присутніми під час розгляду справи;
- можливість фіксації судового засідання технічними засобами;
- доступ громадськості та ЗМІ до судових засідань;
- оприлюднення судових рішень у встановленому порядку.

Гласність сприяє прозорості правосуддя, підвищує його авторитет і запобігає зловживанням.

4. Рівність сторін

Принцип рівності сторін означає, що позивач і відповідач мають однакові процесуальні права та обов'язки незалежно від їх статусу. Особливо важливим це є у справах, де однією зі сторін виступає орган державної влади.

Рівність сторін передбачає:

- однакові можливості щодо подання доказів;
- право заявляти клопотання та відводи;
- право брати участь у дослідженні доказів;
- право оскаржувати судові рішення [11].

Цей принцип забезпечує реальний баланс між громадянином і державою та запобігає процесуальній нерівності.

5. Справедливий суд

Принцип справедливого суду є комплексним і включає:

- об'єктивність та неупередженість суду;
- розгляд справи у розумні строки;
- право бути вислуханим;
- мотивованість судового рішення;
- право на апеляційний та касаційний перегляд.

Справедливий суд означає не лише формальне дотримання процедури, а й забезпечення реального захисту прав людини. Він гарантує, що рішення буде прийняте на основі всебічного та повного дослідження обставин справи [13].

Зазначені принципи утворюють єдину систему гарантій законного, об'єктивного та ефективного адміністративного судочинства. Їх реалізація забезпечує належний баланс між інтересами особи та держави, утверджує верховенство права і сприяє зміцненню демократичних засад функціонування правової держави.

2.2. Спеціальні принципи адміністративного судочинства

Окрім загальних принципів, адміністративне судочинство має низку специфічних принципів, які визначають особливості його функціонування у публічній сфері:

1. Принцип процесуальної економії

Принцип процесуальної економії означає забезпечення швидкого, раціонального та ефективного розгляду адміністративних справ без зайвих процедурних ускладнень. Його зміст полягає в тому, що судовий процес має бути організований таким чином, щоб:

- уникати затягування розгляду справи;
- мінімізувати процесуальні витрати сторін;
- не допускати зловживання процесуальними правами;

- забезпечити розгляд справи у розумні строки [2].

Реалізація цього принципу проявляється у встановленні чітких процесуальних строків, можливості письмового провадження, спрощених процедур розгляду окремих категорій справ, а також застосуванні заходів процесуального примусу до осіб, які перешкоджають розгляду справи.

Процесуальна економія сприяє підвищенню ефективності правосуддя та зміцненню довіри до судової системи, оскільки своєчасний розгляд справи є важливою складовою права на справедливий суд.

2. Принцип диспозитивності та активної ролі суду [13]

У адміністративному судочинстві поєднуються елементи диспозитивності (ініціатива сторін) і активної ролі суду.

Диспозитивність означає, що:

- особа самостійно вирішує, чи звертатися до суду за захистом;
- позивач визначає предмет і підстави позову;
- сторони можуть змінювати позовні вимоги, укладати мирову угоду (у передбачених законом випадках).

Водночас адміністративне судочинство має публічно-правовий характер, тому суд не обмежується пасивною позицією.

Активна роль суду полягає в тому, що він:

- зобов'язаний вживати заходів для всебічного та повного з'ясування обставин справи;
- може витребувати докази з власної ініціативи;
- перевіряє правомірність рішень суб'єктів владних повноважень незалежно від повноти аргументації сторін [15].

Таке поєднання забезпечує баланс між свободою сторін у розпорядженні своїми правами та обов'язком суду гарантувати законність і справедливість рішення.

3. Принцип пріоритету захисту прав громадян

Цей принцип впливає з конституційного положення про те, що права і свободи людини є найвищою соціальною цінністю. У сфері адміністративного судочинства це означає, що:

- при тлумаченні норм права суд має виходити з необхідності максимально ефективного захисту прав особи;
- у разі наявності сумнівів щодо змісту норми або способу її застосування перевага надається рішенню, яке краще забезпечує права і свободи громадянина;
- держава та її органи несуть підвищений обов'язок доведення правомірності своїх рішень [17].

Таким чином, адміністративний процес спрямований не лише на формальну перевірку законності, а й на реальне відновлення порушених прав та інтересів особи у відносинах із владою.

4. Принцип спеціалізації адміністративних судів

Спеціалізація адміністративних судів означає, що розгляд публічно-правових спорів здійснюють судді, які мають відповідні професійні знання та досвід у сфері публічного управління, адміністративного права та діяльності органів влади.

Значення цього принципу полягає у тому, що:

- забезпечується більш якісний і професійний розгляд справ;
- формується єдина та послідовна судова практика у сфері адміністративного права;
- враховуються особливості функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування [19].

Спеціалізація сприяє підвищенню ефективності судового контролю за публічною владою та забезпечує належний рівень правового захисту громадян і юридичних осіб.

Перелічені принципи відображають специфіку адміністративного судочинства як механізму захисту особи у відносинах із державою. Вони забезпечують оперативність, професійність та орієнтованість судового

процесу на реальний захист прав і свобод людини, що є необхідною умовою функціонування правової та демократичної держави.

2.3. Значення принципів для забезпечення законності та правосуддя

Принципи адміністративного судочинства становлять фундамент усієї системи розгляду публічно-правових спорів. Вони закріплені у Кодекс адміністративного судочинства України та впливають із положень Конституція України, визначаючи зміст і спрямованість діяльності адміністративних судів.

Передусім, принципи формують правову основу судового процесу, адже саме вони встановлюють вимоги до порядку розгляду справ, прийняття рішень та оцінки доказів. Вони забезпечують не лише формальне дотримання норм процесуального права, а й реальне втілення ідей законності, справедливості та рівності перед законом. Без дотримання цих принципів судовий розгляд втрачає свою правову сутність і перетворюється на формальну процедуру [2].

Крім того, принципи визначають поведінку суддів та учасників процесу. Для судді вони виступають орієнтиром при здійсненні правосуддя: зобов'язують діяти незалежно, неупереджено, об'єктивно, забезпечувати змагальність сторін і всебічно досліджувати обставини справи. Для сторін процесу принципи гарантують рівність процесуальних можливостей, право бути почутими, подавати докази, заявляти клопотання та оскаржувати рішення. Таким чином, створюється збалансована процесуальна модель, у якій жодна зі сторін не має необґрунтованих переваг [4].

Особливе значення принципи мають у сфері захисту прав громадян. Оскільки в адміністративному процесі однією зі сторін зазвичай є орган державної влади, принципи покликані компенсувати фактичну нерівність можливостей між особою та державою. Вони забезпечують ефективний судовий контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень, покладаючи

на останніх обов'язок довести правомірність своїх рішень і дій. Завдяки цьому громадяни отримують реальний механізм поновлення порушених прав та інтересів.

Не менш важливою є роль принципів у здійсненні контролю за законністю діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Через судовий розгляд адміністративних справ формується практика оцінки управлінських рішень з позицій законності, пропорційності та обґрунтованості. Це дисциплінує органи влади, сприяє підвищенню якості їх діяльності та запобігає зловживанню повноваженнями [12].

Дотримання принципів адміністративного судочинства також має значний соціально-правовий ефект. Воно:

- підвищує довіру громадян до судової системи та держави в цілому;
- сприяє стабільності правових відносин у сфері публічного управління;
- забезпечує передбачуваність судової практики;
- попереджає порушення законодавства та зловживання владою.

У підсумку, принципи адміністративного судочинства виконують не лише нормативну, а й гарантійну функцію. Вони забезпечують справедливий, відкритий і ефективний судовий процес, спрямований на утвердження верховенства права та реальний захист прав і свобод людини у відносинах із державою.

Таким чином, у другому розділі було розглянуто принципи адміністративного судочинства в Україні, які формують основу законності, справедливості та прозорості судового процесу. Було визначено як загальні принципи судочинства, що застосовуються у всіх видах судового розгляду, так і спеціальні принципи, характерні саме для адміністративного судочинства.

Дотримання принципів є обов'язковою умовою ефективного функціонування адміністративних судів, оскільки вони забезпечують рівність сторін, гласність процесу, активну роль суду та пріоритет захисту прав громадян. Це дозволяє адміністративним судам вирішувати справи на основі

закону, гарантувати захист прав і свобод громадян та забезпечувати верховенство права в публічних відносинах [14].

РОЗДІЛ 3

СТАДІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

3.1. Підготовча стадія

Підготовча стадія адміністративного судочинства починається з моменту подання позову до адміністративного суду. На цьому етапі суд перевіряє:

- належність і правильність оформлення позовної заяви;
- відповідність позову вимогам законодавства;
- наявність підстав для відкриття провадження у справі.

Підготовча стадія включає також призначення судді та складу суду, встановлення строків повідомлення сторін і підготовку необхідних матеріалів для розгляду справи. Її мета – забезпечити ефективний, організований і своєчасний процес розгляду адміністративної справи [1].

Стадія підготовчого провадження є однією з важливих стадій адміністративного судочинства, що спрямована на створення умов для правильного, своєчасного і безперешкодного розгляду справи по суті. Важливим і обов'язковим складником стадії підготовчого провадження у справах, що розглядаються за правилами загального позовного провадження, є проведення підготовчого засідання.

Як справедливо зазначає Р.О. Куйбіда, не можна недооцінювати його потенціал для пришвидшення розгляду справи. За якісного проведення підготовчого засідання провадження у справі може бути припинене вже на цій стадії, або ж будуть створені умови для розгляду справи в одному засіданні без процесуальних несподіванок та без необхідності робити перерви чи відкладати судовий розгляд [3, с. 70].

Саме у підготовчому засіданні фактично реалізується більшість завдань стадії підготовчого провадження під час розгляду справи за правилами загального позовного провадження. Підготовче засідання є формою

підготовчого провадження, яка полягає у вчиненні судом та учасниками судового процесу відповідних процесуальних дій. Відповідно до ст. 179 КАС України підготовче засідання проводиться для виконання завдань підготовчого провадження в кожній судовій справі, яка розглядається за правилами загального позовного провадження [11].

Дата і час підготовчого засідання призначається судом з урахуванням обставин справи і необхідності вчинення відповідних процесуальних дій. Однак воно має бути розпочате не пізніше ніж через тридцять днів з дня відкриття провадження у справі [2].

3.2. Судовий розгляд справи

Судовий розгляд є основною стадією адміністративного судочинства. На цьому етапі відбувається:

1. З'ясування обставин справи

З'ясування обставин справи є одним із ключових етапів судового розгляду. Суд повинен встановити:

- фактичні обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги;
- дії або бездіяльність суб'єкта владних повноважень;
- наявність чи відсутність порушення прав, свобод або інтересів позивача;
- причинно-наслідковий зв'язок між рішенням органу влади та наслідками для особи [2].

Особливістю адміністративного процесу є активна роль суду: він не обмежується лише доводами сторін, а зобов'язаний вживати заходів для повного встановлення істини у справі. Це забезпечує об'єктивність та законність судового рішення.

2. Збір та дослідження доказів

Докази є фактичною основою для прийняття судового рішення. У адміністративному судочинстві доказами можуть бути:

- письмові документи (накази, рішення, довідки, акти перевірок тощо);
- електронні докази;
- пояснення сторін;
- показання свідків;
- висновки експертів [12].

Суд оцінює докази за внутрішнім переконанням на підставі їх належності, допустимості, достовірності та достатності. Важливо, що обов'язок доведення правомірності свого рішення покладається на суб'єкта владних повноважень, якщо він заперечує проти позову.

Дослідження доказів відбувається у судовому засіданні шляхом їх оголошення, аналізу та обговорення сторонами. Це гарантує змагальність процесу та право кожної сторони висловити свою позицію.

3. Заслуховування сторін, свідків та експертів

Заслуховування учасників процесу є важливою гарантією реалізації права бути почутим.

Суд заслуховує:

- пояснення позивача та відповідача щодо суті спору;
- показання свідків, які можуть підтвердити або спростувати певні факти;
- висновки експертів у випадках, коли для вирішення справи необхідні спеціальні знання (наприклад, у сфері фінансів, будівництва, медицини тощо).

Під час допиту суд може ставити уточнюючі запитання, а сторони мають право ставити запитання одна одній, свідкам та експертам. Це забезпечує повноту дослідження обставин і сприяє встановленню істини [3].

4. Аналіз правових позицій і застосування законодавства

Після встановлення фактичних обставин суд переходить до правового аналізу. На цьому етапі:

- визначається норма матеріального права, що підлягає застосуванню;

- здійснюється тлумачення правових норм;
- оцінюється відповідність дій суб'єкта владних повноважень вимогам законодавства;
- враховується судова практика та принципи верховенства права.

Суд формує мотивувальну частину рішення, у якій обґрунтовує, чому застосовано саме ці норми права і чому доводи однієї зі сторін прийняті або відхилені.

Правильне застосування законодавства є запорукою законності та справедливості судового рішення [13].

З'ясування обставин справи, дослідження доказів, заслуховування учасників процесу та правовий аналіз становлять єдиний комплекс процесуальних дій, спрямованих на ухвалення законного й обґрунтованого рішення. Саме через ці механізми адміністративний суд забезпечує ефективний захист прав особи у відносинах із суб'єктами владних повноважень і здійснює контроль за законністю їх діяльності.

Судовий розгляд може проходити у формі усного слухання, письмового провадження або комбінованого способу. Важливою особливістю адміністративного судочинства є активна роль суду у встановленні істини, що відрізняє його від чисто диспозитивних процедур у цивільному процесі [4].

3.3. Винесення рішення та його виконання

Після завершення розгляду справи суд приймає рішення, яке є обов'язковим для виконання органами державної влади та сторонами. Види рішень в адміністративному судочинстві визначаються нормами Кодексу адміністративного судочинства України і залежать від результатів розгляду справи та встановлених судом обставин. За наслідками судового розгляду можливі такі варіанти вирішення спору.

1. Рішення про повне або часткове задоволення позову

Якщо суд встановлює, що права, свободи чи інтереси позивача були порушені, а рішення, дія чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень є незаконними, він ухвалює рішення про задоволення позову.

Повне задоволення позову означає, що суд погоджується з усіма вимогами позивача та визнає їх обґрунтованими. У такому випадку суд може:

- визнати протиправним і скасувати рішення органу влади;
- визнати дії чи бездіяльність незаконними;
- зобов'язати суб'єкта владних повноважень вчинити певні дії;
- стягнути кошти або відшкодувати шкоду (якщо це передбачено законом) [14].

Часткове задоволення позову має місце тоді, коли суд визнає обґрунтованими лише частину позовних вимог. Наприклад, суд може скасувати рішення органу влади, але відмовити у стягненні заявленої суми коштів через відсутність достатніх доказів.

У таких випадках судове рішення спрямоване на відновлення порушених прав особи та усунення наслідків незаконних управлінських рішень.

2. Відмовне рішення [5]

Суд ухвалює рішення про відмову в задоволенні позову, якщо:

- не встановлено факту порушення прав чи інтересів позивача;
- рішення або дії органу влади відповідають вимогам законодавства;
- позовні вимоги є необґрунтованими або недоведеними.

Відмова у позові означає, що суд визнає правомірність дій суб'єкта владних повноважень або відсутність підстав для задоволення вимог позивача.

Важливо, що відмовне рішення повинно бути мотивованим: суд зобов'язаний детально викласти причини, з яких він дійшов висновку про відсутність підстав для задоволення позову. Це забезпечує прозорість правосуддя та можливість подальшого оскарження рішення в апеляційному чи касаційному порядку.

3. Залишення позову без розгляду

У певних випадках суд не переходить до вирішення спору по суті, а постановляє ухвалу про залишення позову без розгляду. Такі підстави прямо передбачені процесуальним законом.

Зокрема, позов може бути залишений без розгляду, якщо [15]:

- позивач повторно не з'явився в судові засідання без поважних причин;
- справа не підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства;
- позивач подав заяву про залишення позову без розгляду;
- позов подано з порушенням встановленого порядку і недоліки не усунуто у визначений строк.

Залишення позову без розгляду не означає вирішення спору по суті. У більшості випадків особа має право повторно звернутися до суду після усунення недоліків або обставин, що стали підставою для такого процесуального рішення.

Отже, залежно від результатів розгляду адміністративної справи суд може задовольнити позов (повністю або частково), відмовити в його задоволенні або залишити без розгляду у випадках, визначених законом. Кожен із цих варіантів має різні правові наслідки, але всі вони повинні відповідати принципам законності, обґрунтованості та мотивованості судового рішення.

Виконання рішень адміністративного суду забезпечує органи виконавчої влади та державні виконавчі служби, що гарантує реальний захист прав і законних інтересів громадян [6].

3.4. Оскарження рішень адміністративних судів

Можливість оскарження судових рішень є важливою гарантією захисту прав учасників адміністративного процесу. Вона передбачена нормами Кодекс

адміністративного судочинства України та впливає з конституційного права особи на судовий захист, закріпленого у Конституція України.

Система перегляду судових рішень в адміністративному судочинстві включає апеляційне та касаційне провадження, що забезпечує багаторівневий контроль за законністю та обґрунтованістю судових актів.

1. Апеляційне оскарження [16]

Апеляційний перегляд здійснюється щодо рішень суду першої інстанції, які ще не набрали законної сили.

Його основне призначення полягає у:

- перевірці правильності встановлення фактичних обставин справи;
- оцінці повноти дослідження доказів;
- перевірці правильності застосування норм матеріального та процесуального права.

Суд апеляційної інстанції має ширші повноваження порівняно з касаційним судом, оскільки може:

- повторно досліджувати докази;
- приймати нові докази (за наявності підстав);
- змінити рішення суду першої інстанції;
- скасувати рішення і ухвалити нове;
- скасувати рішення та направити справу на новий розгляд.

Таким чином, апеляційне провадження забезпечує повторний розгляд справи по суті, що дозволяє виправити можливі помилки суду першої інстанції та гарантувати більш повний захист прав сторін.

2. Касаційне оскарження [7]

Касаційний перегляд здійснюється після набрання рішенням законної сили та має іншу правову природу. Він спрямований переважно на перевірку правильності застосування норм права, а не на повторне дослідження фактичних обставин.

Касаційний суд перевіряє:

- чи правильно витлумачено та застосовано норми матеріального права;
- чи не було істотних порушень процесуальних норм;
- чи відповідає судові рішення принципам законності та верховенства права.

У системі адміністративних судів функцію касаційної інстанції виконує Верховний Суд (у складі Касаційного адміністративного суду).

За результатами розгляду касаційної скарги суд може [17]:

- залишити рішення без змін;
- скасувати його повністю або частково;
- направити справу на новий розгляд;
- ухвалити нове рішення у передбачених законом випадках.

Касаційне провадження забезпечує єдність судової практики, формування правових позицій та однакове застосування законодавства судами нижчих інстанцій.

3. Значення апеляційного і касаційного перегляду

Багаторівнева система оскарження має важливе правове та соціальне значення. Вона:

- гарантує реалізацію права на справедливий суд;
- забезпечує подвійний і навіть потрійний контроль за діяльністю судів;
- сприяє виправленню судових помилок;
- формує стабільну та передбачувану судову практику;
- підвищує довіру громадян до судової системи [8].

Можливість перегляду судових рішень дисциплінує суди першої інстанції, спонукає їх до більш ретельного дослідження обставин справи та належного мотивування своїх рішень.

Отже, апеляційне та касаційне оскарження є невід'ємною складовою адміністративного судочинства. Вони забезпечують ефективний механізм перевірки законності та обґрунтованості судових рішень, сприяють

виправленню можливих помилок і утвердженню принципу верховенства права в публічно-правових відносинах.

Таким чином, у третьому розділі було розглянуто стадії адміністративного судочинства в Україні, починаючи від подання позову до виконання судового рішення та можливості його оскарження. Підготовча стадія забезпечує організаційне і правове оформлення справи, судовий розгляд – повне і об’єктивне з’ясування обставин, а стадія винесення рішення і його виконання гарантує захист прав та законних інтересів сторін.

Можливість оскарження рішень адміністративних судів створює додатковий механізм контролю та підвищує ефективність судочинства. Таким чином, комплексне дотримання всіх стадій процесу забезпечує законність, справедливість та прозорість адміністративного судочинства в Україні [18].

РОЗДІЛ 4

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

4.1. Аналіз проблем практичного застосування адміністративного процесу

Незважаючи на значний розвиток законодавчої бази, адміністративне судочинство в Україні стикається з низкою проблем у практичній діяльності. До основних проблем належать:

1. Затримки у розгляді справ

Однією з найпоширеніших проблем є порушення розумних строків розгляду адміністративних справ. Це проявляється у:

- частому відкладенні судових засідань;
- тривалому призначенні експертиз;
- несвоєчасному надходженні матеріалів від органів влади;
- складності та великій кількості доказів у справах [9].

Затягування процесу безпосередньо впливає на реалізацію права особи на своєчасний судовий захист. У публічно-правових спорах це особливо критично, адже часто йдеться про соціальні виплати, пенсії, податкові зобов'язання або інші життєво важливі питання. Несвоєчасне рішення фактично знижує ефективність самого правосуддя.

2. Недостатня правова обізнаність сторін

Багато громадян не мають достатніх знань у сфері адміністративного процесуального права. Це призводить до:

- неправильного оформлення позовних заяв;
- пропуску строків звернення до суду;
- неналежного формування доказової бази;
- неповного розуміння своїх процесуальних прав і обов'язків.

У результаті суд змушений витратити додатковий час на усунення недоліків або роз'яснення процесуальних питань. Це ускладнює та подовжує розгляд справи. Особливо складним є захист прав без професійної правничої допомоги, що може створювати фактичну нерівність сторін у процесі.

3. Перевантаженість судів [19]

Значна кількість адміністративних спорів (зокрема податкових, соціальних, пенсійних, митних) призводить до надмірного навантаження на суддів. Перевантаженість проявляється у:

- великій кількості справ у провадженні одного судді;
- обмеженому часі для підготовки до кожної справи;
- накопиченні нерозглянутих матеріалів.

Це негативно впливає на якість судових рішень і може призводити до формального підходу або збільшення строків розгляду. У підсумку порушується принцип своєчасності та ефективності судового захисту.

4. Неоднорідність судової практики

Іншою проблемою є різне тлумачення однакових норм права судами різних регіонів або навіть різними колегіями суддів. Це може проявлятися у:

- відмінних підходах до оцінки доказів;
- різному застосуванні однакових норм матеріального права;
- неоднаковому вирішенні типових спорів [10].

Неоднорідність практики знижує рівень правової визначеності та передбачуваності судових рішень. Вирішення цієї проблеми значною мірою покладене на Верховний Суд, який формує обов'язкові для врахування правові позиції та забезпечує єдність судової практики.

5. Обмежене використання електронних інструментів

Попри запровадження електронного судочинства, цифровізація процесів ще не повністю реалізована. Проблеми проявляються у:

- неповному функціонуванні електронного документообігу;
- технічних збоїв у роботі систем;
- недостатньому рівні цифрової грамотності учасників процесу;

- необхідності паралельного паперового та електронного ведення справ.

Обмежене використання сучасних технологій уповільнює обмін документами, ускладнює доступ до матеріалів справи та збільшує адміністративні витрати.

Зазначені проблеми впливають на ефективність адміністративного судочинства та рівень захисту прав громадян у публічно-правових спорах. Їх подолання потребує комплексних заходів: удосконалення законодавства, оптимізації навантаження на суди, підвищення правової культури населення та повноцінного впровадження електронного правосуддя. Лише системний підхід дозволить забезпечити стабільність судової практики, своєчасність розгляду справ і підвищення довіри до судової влади [20].

Ці проблеми впливають на ефективність адміністративного судочинства, знижують рівень довіри громадян до системи правосуддя та створюють ризики порушення законності.

4.2. Пропозиції щодо вдосконалення адміністративного судочинства

Для підвищення ефективності адміністративного судочинства та забезпечення захисту прав громадян пропонується:

1. Скорочення строків розгляду справ

Для забезпечення принципу розумності строків доцільно:

- удосконалити процесуальні регламенти з чітким визначенням граничних строків для кожної стадії процесу;
- мінімізувати кількість необґрунтованих відкладень судових засідань;
- активніше застосовувати письмове та спрощене провадження у справах незначної складності;
- повноцінно впровадити електронний документообіг між судами та учасниками процесу [2].

Електронний обмін документами дозволить оперативно подавати позовні заяви, докази, клопотання та отримувати судові рішення без фізичної присутності в суді, що значно зменшить часові витрати та навантаження на судову систему.

2. Підвищення кваліфікації суддів і працівників апарату суду

Адміністративні справи часто пов'язані зі складними питаннями податкового, митного, соціального, земельного чи іншого публічного законодавства. Тому важливим є:

- регулярне проходження суддями спеціалізованих навчальних програм;
- вивчення нової судової практики та правових позицій вищих судових інстанцій;
- підвищення рівня підготовки працівників апарату суду щодо організації процесуального документообігу;
- удосконалення навичок роботи з електронними системами [5].

Професійний розвиток сприятиме підвищенню якості судових рішень, їх обґрунтованості та відповідності принципу верховенства права.

3. Уніфікація судової практики

Однією з важливих умов правової визначеності є однакове застосування норм права. Для цього необхідно:

- систематично узагальнювати судову практику;
- формувати правові позиції, обов'язкові для врахування судами нижчих інстанцій;
- розробляти рекомендації щодо застосування складних або нових норм законодавства.

Важливу роль у цьому процесі відіграє Верховний Суд, який забезпечує єдність судової практики та формує орієнтири для правозастосування. Уніфікація сприятиме передбачуваності рішень та підвищенню довіри до судової системи.

4. Активне впровадження електронного суду

Цифровізація судочинства є одним із ключових напрямів модернізації правосуддя. Повноцінне функціонування системи «Електронний суд» дозволить:

- подавати процесуальні документи онлайн;
- отримувати повідомлення про судові засідання в електронному форматі;
- мати постійний доступ до матеріалів справи;
- автоматизувати розподіл справ між суддями;
- зменшити ризики втрати документів і підвищити прозорість процедур [9].

Автоматизовані системи обліку сприятимуть раціональному навантаженню суддів та ефективнішому контролю за строками розгляду справ.

5. Підвищення правової обізнаності громадян і органів влади

Ефективність адміністративного судочинства залежить не лише від судів, а й від рівня правової культури суспільства. Доцільними є:

- проведення інформаційних кампаній щодо порядку звернення до адміністративного суду;
- підготовка доступних роз'яснень і методичних матеріалів;
- розвиток безоплатної правничої допомоги;
- навчання представників органів влади принципам належного врядування та законності.

Обізнаність громадян щодо своїх прав і механізмів їх захисту сприятиме більш якісному формуванню позовів та доказової бази, а правова підготовка посадових осіб — зменшенню кількості неправомірних рішень [4].

Комплексна реалізація зазначених заходів дозволить підвищити оперативність, якість і прозорість адміністративного судочинства. Це сприятиме реальному захисту прав і свобод людини у відносинах із державою, зміцненню принципу верховенства права та формуванню стабільної і передбачуваної судової практики.

Реалізація цих пропозицій сприятиме підвищенню ефективності роботи адміністративних судів, забезпеченню своєчасного і справедливого розгляду справ та зміцненню довіри до судової системи.

Таким чином, у четвертому розділі було проаналізовано проблеми, з якими стикається адміністративне судочинство в Україні, а також визначено шляхи їх подолання і перспективи розвитку. Основними проблемами є затримки у розгляді справ, перевантаженість судів, неоднорідність практики та обмежене впровадження електронних технологій [16].

Пропоновані заходи щодо вдосконалення, такі як скорочення строків розгляду, підвищення кваліфікації суддів, уніфікація практики та впровадження електронного судочинства, дозволяють підвищити ефективність і прозорість адміністративного процесу, зміцнити правовий захист громадян і забезпечити дотримання принципів законності та справедливості.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження адміністративного судочинства в Україні було визначено його сутність, основні принципи та стадії, проаналізовано проблеми практичного застосування і визначено перспективи розвитку.

Адміністративне судочинство є важливим механізмом забезпечення законності, справедливості та захисту прав і свобод громадян у відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування. Воно виконує захисну, контролюючу та превентивну функції, сприяє дотриманню верховенства права та правового порядку у публічній сфері.

Було встановлено, що принципи адміністративного судочинства, як загальні (законність, незалежність суддів, рівність сторін, гласність процесу), так і спеціальні (пріоритет захисту прав громадян, процесуальна економія, активна роль суду), формують основу для ефективного та справедливого розгляду справ. Дотримання цих принципів забезпечує неупередженість, прозорість і стабільність судового процесу [2].

Стадії адміністративного судочинства – підготовча, судовий розгляд, винесення рішення та його виконання, а також оскарження – забезпечують чіткий і послідовний порядок розгляду справ. Комплексне дотримання всіх стадій гарантує ефективний захист прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб.

У процесі дослідження також було визначено проблеми, що впливають на ефективність адміністративного судочинства, зокрема затримки у розгляді справ, перевантаженість судів, неоднорідність судової практики та обмежене використання електронних технологій. Запропоновані шляхи вдосконалення – впровадження електронного судочинства, скорочення строків розгляду, підвищення кваліфікації суддів і уніфікація практики – сприятимуть підвищенню ефективності судової системи та зміцненню довіри громадян до адміністративного судочинства.

Таким чином, адміністративне судочинство в Україні є ключовим інструментом правового регулювання відносин між громадянами та органами влади, а його вдосконалення сприятиме розвитку правової держави, захисту законних інтересів громадян і зміцненню верховенства права.

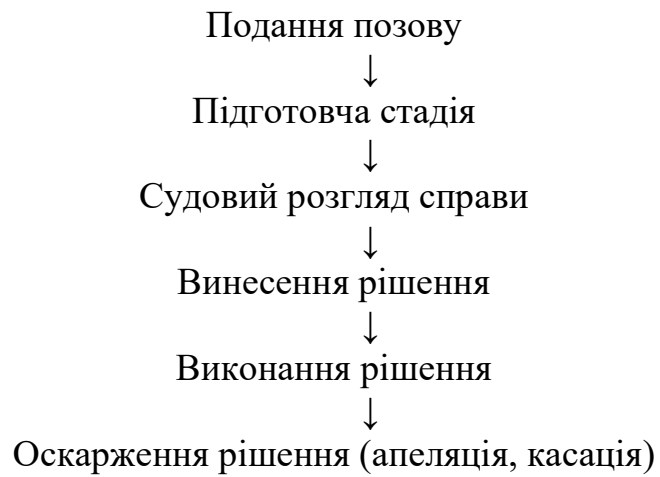
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева М. І. Адміністративне право України : [навч. посіб.] / М. І. Алексеева. – Київ : КНТ, 2018. – 320 с.
2. Бойко В. І. Адміністративне судочинство: теорія і практика : монографія / В. І. Бойко. – Харків : ХДУ, 2020. – 280 с.
3. Васильєва О. П. Проблеми адміністративного процесу в Україні : монографія / О. П. Васильєва. – Київ : Юрінком Інтер, 2019. – 240 с.
4. Гнатенко Л. С. Адміністративне право і процес: сучасні тенденції : [монографія] / Л. С. Гнатенко. – Львів : ЛНУ, 2021. – 260 с.
5. Довгань А. В. Кодекс адміністративного судочинства України : коментар / А. В. Довгань. – Київ : Юрінком Інтер, 2022. – 350 с.
6. Жуковська Н. М. Адміністративні суди в системі правосуддя України : монографія / Н. М. Жуковська. – Харків : ХНУ, 2017. – 200 с.
7. Зайцев С. П. Теорія адміністративного судочинства : [підручник] / С. П. Зайцев. – Київ : Алерта, 2018. – 310 с.
8. Іваненко І. В. Судова практика у адміністративних спорах : навч. посіб. / І. В. Іваненко. – Львів : ЛНУ, 2020. – 220 с.
9. Кравченко О. М. Публічне управління та адміністративне судочинство : монографія / О. М. Кравченко. – Київ : КНЕУ, 2021. – 280 с.
10. Кузьменко П. Г. Адміністративний процес : навч. посіб. / П. Г. Кузьменко. – Харків : ХНУ, 2019. – 240 с.
11. Литвиненко В. І. Право на судовий захист у публічних відносинах : монографія / В. І. Литвиненко. – Київ : Юрінком Інтер, 2017. – 200 с.
12. Мельник Т. О. Адміністративне право та судочинство в Україні : навч. посіб. / Т. О. Мельник. – Львів : ЛНУ, 2018. – 260 с.
13. Назаренко А. В. Проблеми ефективності адміністративного судочинства : монографія / А. В. Назаренко. – Київ : КНЕУ, 2020. – 220 с.
14. Павленко Ю. С. Принципи адміністративного судочинства : монографія / Ю. С. Павленко. – Харків : ХДУ, 2021. – 210 с.

15. Петренко О. М. Адміністративне право : навчальний курс / О. М. Петренко. – Київ : КНТ, 2019. – 300 с.
16. Романенко І. В. Стадії адміністративного процесу в Україні : навч. посіб. / І. В. Романенко. – Львів : ЛНУ, 2020. – 180 с.
17. Сидоренко Н. П. Адміністративні суди та захист прав громадян : монографія / Н. П. Сидоренко. – Харків : ХНУ, 2022. – 220 с.
18. Ткаченко Л. В. Судовий контроль у публічному управлінні : монографія / Л. В. Ткаченко. – Київ : Юрінком Інтер, 2018. – 240 с.
19. Федоренко О. С. Адміністративне право і процес: сучасна доктрина : [монографія] / О. С. Федоренко. – Львів : ЛНУ, 2021. – 260 с.
20. Шевченко В. М. Правові основи адміністративного судочинства в Україні : навч. посіб. / В. М. Шевченко. – Київ : КНЕУ, 2017. – 200 с.

ДОДАТКИ

Схема стадій адміністративного судочинства

Ця схема відображає логічну послідовність адміністративного процесу від подання позову до виконання рішення суду та можливості його оскарження.

Основні принципи адміністративного судочинства

Категорія принципів	Основні принципи	Значення для судочинства
Загальні	Законність, Незалежність суддів, Гласність процесу, Рівність сторін, Справедливий суд	Забезпечують дотримання закону, об'єктивність і рівність сторін
Спеціальні	Пріоритет захисту прав громадян, Процесуальна економія, Активна роль суду, Спеціалізація судів	Гарантують ефективний розгляд справ у публічній сфері та швидкий захист прав громадян

Приклади адміністративних справ

1. Оскарження рішення органу місцевого самоврядування про видалення зелених насаджень.
2. Оскарження дій або бездіяльності державного органу щодо надання соціальної допомоги.
3. Скарга на неправомірні дії державного органу у сфері оподаткування або ліцензування.
4. Оскарження нормативного акта органу влади, який порушує права громадян чи юридичних осіб.

Ці приклади демонструють сферу застосування адміністративного судочинства в Україні.

Порівняльна таблиця: адміністративний та цивільний процес

Показник	Адміністративний процес	Цивільний процес
Мета	Захист прав громадян у відносинах з органами влади	Захист приватних прав і інтересів сторін
Суб'єкти	Громадяни, юридичні особи, органи державної влади	Фізичні та юридичні особи
Роль суду	Активна, допомагає встановити істину	Частіше диспозитивна, суд вирішує суперечку між сторонами
Стадії	Підготовча, судовий розгляд, винесення рішення, виконання, оскарження	Підготовча, судовий розгляд, винесення рішення, оскарження

Типова структура адміністративної позовної заяви

1. Назва суду
2. Дані позивача та відповідача
3. Опис обставин справи
4. Посилання на порушені норми закону
5. Вимоги позивача
6. Докази, які додаються
7. Підпис та дата